

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

12.03.2026

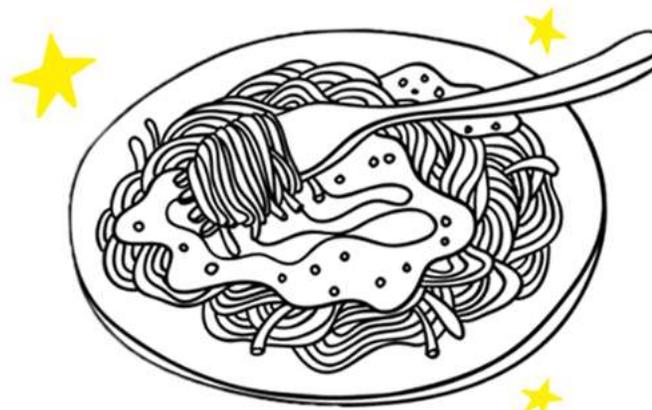
Гапон Л.О.

ВИКОНАННЯ ПРОЄКТІВ ПРОЄКТНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ

DESSERT
"DOING A PROJECT"

OR

MAIN COURSE
PROJECT BASED LEARNING

DESSERT
"DOING A PROJECT"

An add-on to the traditional instruction; at the end (or alongside) of the unit

Follows direction of the teacher

Focused on product

Often unrelated to standards and skills

Can be completed alone and/or at home

Remains within the school world

End result of project displayed in the classroom

MAIN COURSE
PROJECT BASED LEARNING

Instruction integrated into the project (The project is the unit!)

Driven by student inquiry

Focused on product and process

Aligned to academic standards and success skills

Involves collaboration with students and in-class guidance from teacher

Has a real-world context and application

Results of project shared beyond the classroom with a public audience

ПРОЄКТНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ

«Метод проєктів у навчанні — це комплексна освітня перспектива, зосереджена на навчанні шляхом залучення учнів/студентів до дослідження. У рамках цієї структури вони шукають рішення нетривіальних проблем, ставлячи та уточнюючи запитання, обговорюючи ідеї, роблячи прогнози, розробляючи плани та /або експерименти, збір і аналіз даних, висновки, передачу своїх ідей і знахідок іншим, ставлення нових запитань і створення артефактів»

Філіс С. Блюменфельд

Переваги проєктного навчання

Для учнів:

- традиційна аудиторія перетворюється у відкритий навчальний простір, в якому учні рухаються у власному темпі;
- у процесі виконання проекту виникає потреба в самонавчанні та самовдосконаленні;
- навчання на основі запам'ятовування та повторення переходить до інтеграції, відкриття та презентації набутих знань;
- учні мають можливість проходити всі етапи “виробництва”: від ідеї, створення моделі майбутнього продукту до його реалізації

Переваги проєктного навчання

Для вчителів:

- надає вчителям можливість вибудувати позитивну історію стосунків з учнями за нових умов;
- дібрати учням ролі, підкресливши їхні індивідуальність і природні таланти.

Золотий стандарт PBL: основні елементи дизайну проекту

1. **Виклик.** Ідея проєкту бере початок від значущої проблеми, яку потрібно вирішити, або від запитання, на яке необхідно знайти відповідь.

2. **Пошук.** Учні беруть участь у процесі постановки запитань, пошуку ресурсів та застосування інформації. Запитання мають бути відкритими, провокативними, цікавими для учнів. У процесі навчання в цілому варто вчити учнів правильно ставити питання. Наприклад, для проєкту «Місто майбутнього» (українська мова, 7 клас) закрите запитання «Чи варто розвивати природні території?» можна конкретизувати так: «Які наслідки може спричинити для екології нашого міста поява нових жител на березі річки? Які вимоги мають бути до цих забудов?» Можна ставити запитання від імені представників різних професій (роль історика, роль еколога, роль працівника рекламної агенції тощо).

Золотий стандарт PBL: основні елементи дизайну проекту

3. **Автентичність.** Проект передбачає контекст реального світу або ж особисті проблеми, коло інтересів учнівства. Автентичні завдання найкраще мотивують учнів докладати зусиль. Існує шкала визначення автентичності проектів: «Неавтентичний», «Частково автентичний», «Повністю автентичний». «Неавтентичний» проект включатиме завдання, які мають тільки академічну мету: написати есе, створити плакат, представити звіт, зробити презентацію в певному за стосунку тощо. Окрім учителя та однокласників немає публічної аудиторії для демонстрації та застосування результатів такого проекту в реальному житті. «Частково автентичний» проект пропонує учням грати певну соціальну роль (бути в ролі науковця, інженера, радника президента, дизайнера тощо) й створювати освітній продукт, який гіпотетично може використовуватися в реальному житті. «Повністю автентичний» проект означає, що учні виконують роботу, яка є реальною для них або результати якої використовуються в реальному світі. До речі, школа і є цілком реальним місцем для реалізації учнівських проектів: розробка заходів для покращення перебування своєї спільноти, висловлення власних ідей щодо теми проекту в різних медіа.

Золотий стандарт PBL: основні елементи дизайну проекту

4. **Учнівський вибір та право голосу.** Учні приймають рішення, як будуть працювати, що будуть створювати і як презентуватимуть напрацьоване. Право вибору мотивує учнів, робить їх активними учасниками освітнього процесу. Без права вибору та права голосу проєкт може сприйматися не як значуще дослідження, а як ще одне завдання від учителя чи вчительки.

5. **Рефлексія.** Учні разом з учителем розмірковують про навчання, ефективність дослідницької та проєктної діяльності, про якість учнівської діяльності, про перешкоди та стратегії їх подолання. Дослідники PBL, тобто Project Based Learning, вважають рефлексію своєрідним «дзеркалом» проєктного навчання. Через постійне удосконалення рефлексивних практик відточуються аналітичні здібності. Учні, які можуть пояснити, чому вони виконують завдання або чому певна діяльність важлива для кінцевого результату проєкту, стають на крок ближче до інтеграції нових знань, умінь, ціннісних ставлень із попереднім досвідом.

Золотий стандарт PBL: основні елементи дизайну проекту

6. **Конструктивна критика та ревізія.** Учні дають свої відгуки, отримують відгуки інших учасників з метою використати такий фідбек для покращення проєктної діяльності та створення освітнього продукту. Цікавим є шаблон «Галереї для прогулянки»: учасники проєкту створюють плакати із семи частин (назва проєкту; рівень класу; ідея проєкту (короткий виклад проблеми); створення запитань; резюме ключових питань; основні продукти, які створяться в процесі виконання проєкту; публічна аудиторія, для якої створено проєкт).

7. **Публічна презентація освітнього продукту.** Учні оприлюднюють свій проєкт громадськості. Бажано не тільки для учнівської аудиторії, а й для вчителів, батьків тощо. Саме на етапі презентації проєкту важлива підтримка вчителя, тут доречним буде метод «навчального ристування», який був описаний у відео. Важливими є чотири кроки своєрідної підтримки: 1) використання шаблонів фраз для презентації результатів; 2) попередня розробка сценарію презентації; 3) зняття напруги й тривожності шляхом попереднього виступу перед рідними людьми, наприклад, батьками; 4) учителю варто бути лідером й починати першому виступати, але не затягувати в часі.

Творча студія

1 Ознайомтеся з етапами літературного проєкту (див. стор. 138).

Підготовчий етап проєкту

2 Візьміть участь у проєкті, **метою** якого є створення стилізації **балади**.

Порада літературознавиці:
«Учіться стилізувати, але шукайте власний стиль»

У «Літературознавчому словнику-довіднику» є таке визначення стилізації: «Стилізація – це свідоме наслідування творчої манери певного письменника, зовнішніх формальних ознак його стилю, певного фольклорного чи літературного жанру, стилю чи напрямку». Наприклад, «писання під Василя Симоненка», «писання під Івана Драча». Уміти стилізувати – це дуже важливе вміння в процесі навчання творчого письма. Але не лише учні вдаються до стилізації, майстри теж люблять стилізувати. Існує такий жанр як пародія – переробка якогось твору на смішний лад і травестія – переробка поважного твору на веселий.

Вергілій

Чудовим прикладом такого твору є «Енеїда» Івана Котляревського, яку він написав як стилізацію однойменного твору римського поета Вергілія. Це приклад позитивної стилізації, коли література збагатилася новим яскравим твором. На жаль, література знає і приклади негативної стилізації, коли автор просто копіює стиль іншого автора, нічого не привносячи нового в літературу.

Об'єднайтеся в групу для виконання проєкту, у якому передбачається таке:

- аналіз балади, обраної для стилізації;
- пошук власних образів;
- створення художніх засобів;
- підготовка до представлення твору та його безпосереднє представлення;
- рефлексія щодо проробленої роботи.

3 Перегляньте в електронному додатку до підручника урок Всеукраїнської школи онлайн про твір Івана Драча «Балада про соняшник».

Обговоріть такі питання:

Чому Іван Драч свій твір назвав баладою? Які ознаки балади ви відзначаєте в його творі?

Чим балада Івана Драча відрізняється від балад, які ви читали, працюючи з ліро-епічними творами?

4 Прочитайте «Баладу про соняшник» і випишіть художні засоби, які використав поет.

Вергілій

Чудовим прикладом такого твору є «Енеїда» Івана Котляревського, яку він написав як стилізацію однойменного твору римського поета Вергілія. Це приклад позитивної стилізації, коли література збагатилася новим яскравим твором. На жаль, література знає і приклади негативної стилізації, коли автор просто копіює стиль іншого автора, нічого не привносячи нового в літературу.

Об'єднайтеся в групу для виконання проекту, у якому передбачається таке:

- аналіз балади, обраної для стилізації;
- пошук власних образів;
- створення художніх засобів;
- підготовка до представлення твору та його безпосереднє представлення;
- рефлексія щодо проробленої роботи.

3

Перегляньте в електронному додатку до підручника урок Всеукраїнської школи онлайн про твір Івана Драча «Балада про соняшник».

Обговоріть такі питання:

Чому Іван Драч свій твір назвав баладою? Які ознаки балади ви відзначаєте в його творі?

Чим балада Івана Драча відрізняється від балад, які ви читали, працюючи з ліро-епічними творами?

4

Прочитайте «Баладу про соняшник» і випишіть художні засоби, які використав поет.

Балада про соняшник

В соняшника були руки і ноги,
Було тіло, шорстке і зелене.
Він бігав наввищередки з вітром,
Він вилазив на грушу,
і рвав у пазуху гнилиці,
І купався коло млина, і лежав у піску,
І стріляв горобців з рогатки.
Він стрибав на одній нозі,
Щоб вилити з вуха воду,
І раптом побачив сонце,
Красиве засмагле сонце,
В золотих переливах кучерів,
У червоній сорочці навипуск,
Що їхало на велосипеді,
Обминаючи хмари на небі...
І застиг він на роки й століття
В золотому німому захопленні:
— Дайте покататися, дядьку!
А ні, то візьміть хоч на раму.
Дядьку, хіба вам шкода?!

Поезіє, сонце моє оранжеве!
Щомиті якийсь хлопчисько
Відкриває тебе для себе,
Щоб стати навіки соняшником.

Іван Драч

- Інверсія
- Анафора
- Метафора
- Уособлення
- Гіпербола
- Епітети
- Риторичні звертання-оклики
- Риторичні запитання

5

А Працюючи в групі, прочитайте в **Хрестоматії** статтю «Слова, які допомагають нам краще мислити» та обговоріть, як ви розумієте висловлювання «Без метафор мова була би нудною і прісною». Знайдіть у статті відповіді на такі питання:

- Яку метафору можна вважати вдалою?
- Чи є в різних мовах схожі метафори?

5

Почніть створювати «Щоденник проєкту» (див. зразок на стор. 142), у якому поступово фіксуєте всі рішення, події, пов'язані з проєктом, за наведеним зразком. Заведіть для цього окремий спільний зошит. Визначте відповідальну особу або двох осіб за ведення щоденника, а також обговоріть порядок допомоги їм у цьому додатковому для них завданні як членів команди, які будуть виконувати ще й інші функції.

Етап реалізації проєкту

6

Перечитайте створений вами раніше «Словник рослин-символів в українській літературі». Поміркуйте, яка з рослин-символів, описаних у цьому словнику – тополя, барвінок, калина, мальва, верба, дуб, чорнобривці – могла би стати персонажем вашої балади. Що символізує ця рослина? Діалог з ким може проявити її суть?

7

Визначтеся з художніми засобами щодо обраних вами персонажів.

Інверсія	
Анафора	
Метафора	
Уособлення	
Гіпербола	
Епітети	
Риторичні звертання-оклики	
Риторичні запитання	

Порада поета:
«Метафора вдала,
коли співрозмовник
її зрозумів»

Метафора – це поетичний вислів, який розкриває особливість одного предмета чи явища через перенесення на нього ознак і властивостей іншого предмета чи явища на основі подібності, тобто це перенесення кольору, розміру, форми, функції, емоційного враження.

Немає поняття правильної метафори, вибирайте будь-який аспект життя і порівняйте що завгодно.

Метафора порівнює два об'єкти, але не використовує слово як (мов, схоже на, нагадує): хмари, як кучеряві жоржини (порівняння) – жоржини хмар (метафора)

Не зупиняйтесь на одному рішенні. Придумуйте 5-8-10 варіантів, а потім оберіть найкращий.

8

Роздрукуйте вірш Івана Драча і спробуйте поруч записати перший варіант свого твору, відтворюючи рядок за рядком баладу Івана Драча з власним змістом.

9

Прочитайте свій текст уголос і попрацюйте з редагуванням першого варіанту. Другий варіант переписіть начисто поруч з текстом Івана Драча. У вас може бути і шість, і сім, і десять варіантів.

Заключний етап

10

Оцініть ваш проєкт за наведеним переліком критеріїв. Об'єктивно оцінійте свій творчий продукт, дивлячись на нього ніби очима майбутніх читачів.

- Текст відтворює стиль твору Івана Драча «Балада про соняшник».
- Текст за обсягом дорівнює твору Івана Драча.
- Текст має стилізовану назву. → Зміст тексту зрозумілий.
- Форма тексту відповідає оригіналу. → Текст записаний грамотно.
- У тексті наявні всі стилізовані художні засоби.

За потреби доопрацюйте свій проєкт, якщо за певним критерієм він, на думку групи, є ще не завершеним.

11 Перегляньте ще раз урок Всеукраїнської школи онлайн про твор Івана Драча й підготуйте за цим зразком презентацію власної роботи над стилізацією балади. Для цього складіть план відеоуроку, оберіть ті фрагменти, які будуть корисними для вашої презентації, й наповніть їх власними міркуваннями. Оберіть того, хто презентуватиме вашу спільну роботу.

12 Проведіть презентацію роботи над стилізацією балади.

13 Ознайомтеся з презентаціями інших груп і надайте зворотний зв'язок. Визначте за допомогою відкритого або таємного голосування найкращу стилізацію балади.

Післяпроєктний етап (рефлексія)

14 Незалежно від того, чи визнано вашу стилізацію балади найкращою, насолодіться миттю: ви проробили значну роботу гуртом! Насолодившись, обговоріть у групі, що вам удалося в процесі роботи над проєктом, а над чим варто попрацювати наступного разу.

1. Завдяки чому вдалося досягти результату?
2. Що було найскладнішим?
3. Що сподобалось у спільній роботі, а що – ні?
4. Чи були серед подій, зафіксованих у «Щоденнику проєкту», такі, які можна назвати комічними чи драматичними?
5. Чого нового вдалося навчитися в процесі виконання проєкту?

Практикум

15 **A** Визначтеся шляхом жеребкування, яку зі стилізацій балади, створених однокласниками та однокласниками в інших групах, ви аналізуватимете. Проаналізуйте баладу за такими критеріями:

- цікавий вибір персонажів (рослина-символ та її співбесідник)
- зрозумілість ідеї → оригінальність художніх засобів

15 **B** У тексті, який ви аналізуєте, визначте художні засоби та оцініть їхню оригінальність (несхожість з художніми засобами, створеними іншими групами або використаними у відомих творах).

Художній засіб	Приклад	Оригінальність
Інверсія		
Анафора		
Метафора		
Уособлення		
Гіпербола		
Епітети		
Риторичні звертання-оклики		
Риторичні запитання		